

Hangon kaupungin, Hangon Sataman, Uudenmaan ELY-keskuksen ja Etelä-Suomen aluehallintoviraston yhteisneuvottelu Koverharin sataman kehittämistä

Aika: Tiistaina 20.9.2016 klo 11-13

Paikka: Uudenmaan ELY-keskus, kokoushuone Topaasi
(Opastinsilta 12B, 2. kerros)

Läsnäolijat: ETELÄ-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO

Päivi Jaara	Ympäristöneuvos (ympäristöluvut)
Anne Valjakka	Ympäristölakimies (ympäristöluvut)
Liisa Nyrölä	Projektikoordinaattori (OHKE-hanke)

HANGON KAUPUNKI

Denis Strandell	Kaupunginjohtaja
Jukka Takala	Tekninen johtaja
Kukka-Maaria Luukkonen	Kaupungingeodeetti
Sanna Varjus	Osastopäällikkö, Vesi- ja viemärilaitos
Timo Huhtinen	Konsultti, Sito Oy
Pia Niemi	Konsultti, Sito Oy

HANGON SATAMA

Björn Peltonen	Tekninen johtaja
Masi Mailammi	Konsultti, Insinööritoimisto Ecobio Oy

UUDENMAAN ELY-KESKUS

Satu Pääkkönen	Johtaja, Ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualue
Leena Eerola	Ylitarkastaja (ympäristövaikutusten arviointi)
Eija Lehtonen	Johtava asiantuntija (ympäristövaikutusten arviointi)
Elina Kuusisto	Ylitarkastaja (maankäyttö)
Hannu Palmén	Insinööri (liikenne)
Kirsi Hellas	Ylitarkastaja (Luonnon- ja vesienhoito)
Perttu Ottelin	Ylitarkastaja (Vesivarojen hoito)
Mikko Kantokari	Ylitarkastaja (Ympäristövalvonta)
Päivi Niiles	Rahoitusasiantuntija (Hämeen ELY, rahoitus)
Heidi Åkerla	Ylitarkastaja (Luonnon- ja vesienhoito)

Poissa: Maria Eriksson
Taru Halla
Lasse Tallqvist

Muistio

1. Tilaisuuden avaus

Satu Pääkkönen Uudenmaan ELY-keskuksesta toimi puheenjohtajana ja avasi tilaisuuden. Läsnäolijat esittäytyivät. Hyväksyttiin asialista ja sovittiin, että Elina Kuusisto laatii muistion.

Pääkkönen kertoi, että neuvottelun tarkoituksena on varmistaa Koverharin sataman kehittämisen sujuva eteneminen viranomaismenettelyjen (YVA, kaava, luvat) näkökulmasta. Lisäksi Pääkkönen totesi, että Uudenmaan ELY-keskus suhtautuu myönteisesti uuden toiminnan saamiseen Koverharin alueelle. Nyt käytävässä neuvottelussa katsotaan millaiset raamit lainsäädäntö antaa kehitystyölle.

2. Koverharin alueen kehittäminen Hangon kaupungin näkökulmasta

Denis Strandell, Kukka-Maaria Luukkonen

Koverharin kehittäminen on Hangon kaupungin kärkihanke, jolla pyritään luomaan uusia työpaikkoja poistuneiden tilalle. Tavoitteena on saada kaupungin omistamalle alueelle uutta yritystoimintaa, ja satamalogistiikka sopii alueelle luontevasti. Satamatoiminta on tarkoitus saada pian käyntiin. Satama-alueelle ollaan laatimassa asemakaavaa, joka on tavoitteena saada valmiiksi tämän vuoden aikana. Koverharin kehittämiseen laajemmin liittyvä Lappohjan osayleiskaava on käynnistymässä syksyn aikana. Myös ympäristönäkökulmasta Koverharin kehittäminen on tarpeen, sillä terästehtaan alue on tällä hetkellä erittäin huonossa kunnossa.

3. Satamahankkeen esittely

Björn Peltonen (Denis Strandell ja Kukka-Maaria Luukkonen)

Koverharin satamassa on tällä hetkellä kaksi laituria: 240 m pitkä ja 140 m pitkä. Sataman ulkopuolella on 12 m syvä väylä ja satama-altaan syvyys on 7-9 m. FRP-aluetta (eli lastin väliaikaiseen säilyttämiseen tarkoitettua aluetta) on satamassa noin 14 ha. Lisäksi alueella on sementtivarasto, joka valmistuu lähiaikoina, ja toimiva rautatieasema. Nykyisen ympäristöluvan puitteissa voidaan käsitellä 1,5 milj. tonnia rahtia, eli laituria kohti enemmän kuin esimerkiksi Länsi- tai Ulkosatamassa.

Ympäristöluvan rahtimääriin pääsemiseksi Koverharin satamaan tarvitaan kaksi vähintään 240 m pituista laituria. Nykyisen erittäin huonokuntoisen bulkkilaiturin (240 m) käyttöä on rajoitettu, esimerkiksi nosturien käyttö on kielletty. Mikäli laituria ei korjata pian, joudutaan satamaan rakentamaan väliaikaiset nosturiperustukset, jotka joudutaan taas purkamaan siinä vaiheessa kun laiturin peruskorjataan. Uudempaa liian lyhyttä laituria (140m) voidaan käyttää lähinnä huolto- tai varalaiturina. Satama-allas on madaltunut kuntoruoppauksien laiminlyönneistä johtuen. Koverharin sijainti on hyvä: Naapurissa on kaupungin ja puolustusvoimien maata, ja terästehtaan on vaikuttanut loma-asutuksen sijoittumiseen siten, ettei satamasta pitäisi olla häiriötä loma-asutukselle. Hangosta on lyhyt merimatka Manner-Eurooppaan ja Hangon Satama tekee hyvää tulosta. Koverharin satamaan on kiinnostuneita tulijoita, mutta yritykset eivät halua sitoutua toimimiseen alueella ennen kuin maankäytön reunaehdot on ratkaistu asemakaavassa. Asiakkaat määrittävät millaiseksi satama lopulta kehittyy, ja siksi vielä ei voida sanoa millainen satamasta muodostuu. Nyt on tärkeintä saada sataman toiminta käyntiin.

Haetuista vesiluvista ensimmäinen koskee bulkkilaiturin peruskorjausta ja toinen uuden laiturin rakentamista.

4. YVA-menettelyn soveltaminen

Leena Eerola

YVA-menettelyä sovelletaan sekä hankkeisiin, että niiden olennaisiin muutoksiin, mikäli hanke tai muutos on YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelon mukainen tai ELY-keskus määrää soveltamaan hankkeeseen arviointimenettelyä yksittäistapauksessa tehdyn harkinnan perusteella. Hankeluettelon 9f -kohdan ("pääosin kauppamerenkulun käyttöön rakennettavat meriväylät, satamat, lastaus- tai purkulaiturit yli 1350 tonnin aluksille) ja hankkeiden muutoksia koskevan

12-kohdan perusteella Koverharin sataman kehittäminen todennäköisesti edellyttää YVA-arviointia suoraan hankeluettelon perusteella. Vaikka hanke on positiivinen ja parantaa ympäristön tilaa, niin YVA-menettelyä tarvitaan kun satamaan tulee isompia aluksia, sataman luonne muuttuu yhden tehtaan satamasta useiden toimijoiden alueeksi ja sillä on samantapaisia haitallisia vaikutuksia kuin luettelon mukaisilla toiminnoilla. Oikeuskäytännön perusteella sataman vaikutuksia on arvioitava kokonaisuutena, ei laiturin kerrallaan. Hankkeen pilkkominen ei ole ollut tarkoitus YVA-laissa. Vesilupahakemuksien mukaiset hankkeet näyttävät hankkeen pilkkomisena.

Keskustelussa asiasta Hangon Satama toi esiin, että Koverharin sataman toiminnan kannalta kiireellisintä on saada nykyinen laiturin korjattua ennen uuden asiakkaan tuloa. Mikäli korjaushankkeen eteneminen sitä edellyttää voi Hangon Satama tarkentaa vesilupahakemustaan korjattavan laiturin osalta siten, ettei väyliä tai laitureita laajenneta, ja poistaa uuden laiturin rakentamista koskeva vesilupahakemuksen.

Uudenmaan ELY-keskus totesi, että saatujen tietojen perusteella sataman tavoiteltu kokonaisuus edellyttää YVA-menettelyä. Pelkän laiturin korjaamisen YVA-tarve arvioidaan korjaushankkeen laajuuden pohjalta, eli voidaanko katsoa, ettei kokonaishanketta olla pilkkomassa.

Tässä vaiheessa käytiin myös läpi Koverharin sataman asemakaavan ja YVA-menettelyn yhtymäkohtia. Uudenmaan ELY-keskuksesta todettiin, ettei asemakaava sinänsä edellytä YVA-menettelyä, mutta kaavaratkaisun vaikutukset tulee arvioida riittävällä tarkkuudella, jotta voidaan varmistua maankäyttö- ja rakennuslain sisältövaatimusten täyttymisestä. Osa tästä arvioinnista on päällekkäistä YVA-menettelyn kanssa ja siksi on tärkeää pohtia kaavan ja YVA-menettelyn luontevaa järjestystä. Lisäksi YVA-menettelystä voi myöhemmin ilmetä asioita, jotka edellyttävät asemakaavan muuttamista. YVA:ssa voidaan tarkastella sataman maksimivaihtoehtoa, eikä YVA vanhene mikäli olosuhteet pysyvät samoina. Näin se toimii kaavoituksen tukena tulevaisuudessakin.

Hangon kaupunki totesi, että laiturin kunnostus on tässä vaiheessa oleellista. Kaupungin näkökulmasta tarkoituksenmukaisempaa on laatia ensin kaava ja sen jälkeen edetä YVA-menettelyyn, ja tarvittaessa muuttaa myöhemmin kaavaa.

5. Viranomaisten kommentit

Vesi- ja ympäristölupamenettelyt

Etelä-Suomen aluehallintovirastosta todettiin, että vesilupahakemusten käsittelyyn liittyvä kuuleminen on tehty ja vielä odotetaan ELY-keskuksen Natura-lausuntoa. Hakijalle on toimitettu selityspyynnöt ja saneerauksesta on saatu selitys. Luvittaja joutuu keskeyttämään prosessin mikäli hanke edellyttää YVAa. Jos YVAa ei tarvita, niin saneerausta koskeva hakemus voidaan laittaa lupaharkintaan ja lupa saada mahdollisesti vuoden loppuun mennessä. Mikäli hanketta pienennetään, ei uusia kuulutuksia tarvita. Mikäli uutta laituria ei rakenneta tässä vaiheessa, olisi toinen hakemus hyvä perua.

Hangon Sataman edustaja totesi vielä, että saneerausta koskevasta hakemuksesta poistetaan väylät ja uuden laiturin hakemus perutaan. Muiden laitureiden osalta laitetaan YVA vireille. Sovittiin, että Etelä-Suomen aluehallintovirasto pyytää hankkeen muutoksesta lausunnon ELY-keskukselta. ELY-keskus käsittelee tässä yhteydessä tarkemmin YVA-tarvetta ja kaavatilannetta.

Uudenmaan ELY-keskuksesta kerrottiin, että Uudenmaan ELY-keskus on siirtänyt terästehtaan ym. toimintojen ympäristöluvan Hangon Satama Oy:n nimiin satamatoimintoja koskevin osin. ELY-keskus on 1.6.2016 katsonut osana ympäristönsuojelulain siirtymäsäännösten mukaista arviointia, että lain 89 §:n mukaista luvan muuttamisen tarvetta ei sataman nykyisen

toiminnan perusteella ollut. ELY-keskus katsoo, että satamatoiminnan muutoksia (esim. luonne tai laajuus) arvioidaan jatkossa ensisijaisesti ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaisesti (toiminnan oleellinen muuttaminen).

Natura-arviointimenettely

Uudenmaan ELY-keskuksesta kerrottiin, että vesiluvat edellyttävät Natura-arviointia, koska sataman koko vesialue sekä sataman itäpuolinen ranta-alue kuuluvat Natura-alueeseen. Arvio on ELY-keskuksessa lausunnolla. Mikäli hakemuksiin tehdään muutoksia, pyydetään niistä välittämään tieto ELY-keskukselle lausunnon valmistelua varten. Lausunto voidaan antaa jo tehdyn arvioinnin pohjalta, vaikka lupahakemuksen sisältö muuttuukin.

Mitä tarkemmin suunniteltu maankäyttö osoitetaan asemakaavassa, sitä helpompi on arvioida sen vaikutukset Natura-alueeseen. Jos kaavan vaikutusten arvioinnissa jää epäselvyyttä siitä kohdistuuko Natura-alueeseen mahdollisia haitallisia vaikutuksia, tulee kaavan vaikutukset Natura-alueeseen arvioida luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla. Vaikka vesilupahakemukset muuttuisivat, ottaa ELY-keskus kantaa koko Natura-arviointiin viimeistään joulukuussa 2016 tulevassa lausunnossa.

Liikenneasiat

Hannu Palmén totesi, että liikennekysymyksiä on käsitelty asemakaavaehdotuksesta annettussa lausunnossa.

Hangon kaupunki totesi, että sataman tuottaman liikenteen osalta lähtökohtana on nykyisen ympäristöluvan mahdollistama 1,5 miljoona tonnia rahtia. Liikennemääriä löytyy kaavaselostuksesta ja liikennettä tullaan selvittämään tarkemmin.

Kaavaohjaus

Elina Kuusisto totesi, että asemakaavan kanssa voidaan edetä asemakaavaehdotuksesta annetun lausunnon pohjalta.

ELY-keskuksen myöntämä rahoitus

Päivi Niiles yhtyi Hangon kaupungin kuvaukseen Koverharin kehittämisen taustoista. ELY-keskuksen Hangon kaupungille Koverharin alueen kehittämiseksi myöntämällä äkillisen rakennemuutosalueen rahoituksella on ollut tarkoitus tehdä selvitys miten ja millaista toimintaympäristöä tukevaa yritysinfraa alueella on ja tarvitaan. Alueen kehittäminen tapahtuu asiaan liittyvien eri tahojen yhteistyössä ja kaavaprosessi huomioon ottaen. Aikaa ja rahaa selvityshankkeen eteenpäin viemiseksi on rajallisesti, joten toivottavaa on, että alueen kehittämisen ratkaisut löytyvät pian. Laitureiden korjausrakentaminen on yritystoiminnan käynnissä pitämiseksi tärkeää, samoin selvitys miten yritykset voivat toimia alueella nyt ja miten vastaisuudessa. Tällaisissa hankkeissa isot rahoittajat katoavat, kun lupa- ja kaava-asiat eivät kunnossa, jolloin uhkana on että tarvittavat rakennemuutokset ja uuden yritystoiminnan käynnistyminen viivästyvät.

6. Viranomaismenettelyjen yhteensovittaminen ja toimenpiteistä sopiminen

Todettiin seuraavat jatkotoimenpiteet:

- Hangon Satama peruu uuden laiturin rakentamista koskevan lupahakemuksen ja toimittaa Etelä-Suomen aluehallintovirastoon muutosilmoituksen saneeraustoimenpiteitä koskevaan hakemukseen. Suunnitelluista laiturin pidentämisestä ja väyläalueen laajentamisesta luovutaan tässä vaiheessa.
- Uudenmaan ELY-keskus tarkistaa muutosilmoituksen perusteella YVA-tarpeesta antamaansa kannanottoa.
- Sataman kehittämisvaihtoehtoihin liittyen käynnistetään YVA-menettely.

- Ympäristöluvan osalta ei ole toimenpidetarpeita tällä hetkellä.
- Asemakaavasta järjestetään viranomaisneuvottelu ja tarvittaessa työneuvottelu.

7. Muut asiat

Ei muita käsiteltäviä asioita.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja totesi, että neuvottelussa on saatu hyvä näkemys hankkeen eteenpäin viemisestä. Kokous päätettiin klo 13.

Muistion laati
Elina Kuusisto, 27.9.2016